

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

DENIS SZABO, Σειρά: Βιβλιοθήκη Εγκληματολογίας, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2004, σσ.126, Μετάφραση: Ηρώ Σαγκουνίδου - Δασκαλάκη

Διάρθρωση έργου

- Πρόλογος

- Παρουσίαση

Τέσσερα μαθήματα στο Κολλέγιο της Γαλλίας

- Πρώτο μάθημα

Μελέτη της προσωπικότητας και της κοινωνικής οργάνωσης με βάση την ανθρωπολογία

- Δεύτερο μάθημα

Οι απαγορεύσεις με βάση την ανθρωπολογία: Από το έγκλημα το φυσικό κατά την εποχή του *Homo Sapiens* στις εγκληματοποιήσεις που δημιούργησε η κοινωνία

- Τρίτο μάθημα

Αναζήτηση της σύγχρονης αντίληψης των αποκλεισμών, των εγκληματοτήτων και των παρεκκλίσεων

- Τέταρτο μάθημα

Έγκλημα και Δικαιοσύνη κατά το 2000

Πρόλογος

Διεξαγωγή διάλεξης καθηγητή Jacques RUFFIÈ στο κολλέγιο της Γαλλίας

- Περιγραφή έμφυτης συμπεριφοράς ζώων και ανθρώπων
- Διαπίστωση διαφορών μεταξύ τους
- Διαλεκτική έμφυτου - επίκτητου
- Διαπαιδαγώγηση και παιδική ηλικία
- Εξάρτηση από γνώση/μάθηση
- Ροπή προς το έγκλημα

Παρουσίαση

- Κληρονόμος του Gabriel Tarde και του Emile Durkheim
- Αφορμή Jacques RUFFIÈ
- Για απόδειξη θεωρίας του
- Πώς οι άνθρωποι γίνονται εγκληματίες ;
- Εκτενής ασχολία
- Όλοι εν δυνάμει εγκληματίες και θύματα
- 4 μαθήματα
- Διεξοδική εξέταση Εγκληματολογίας
- Υπό το πρίσμα Ψυχολογίας και Πολιτισμικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Πρώτο μάθημα: Μελέτη προσωπικότητας και κοινωνικής οργάνωσης με βάση ανθρωπολογία

- Χάσμα στις κοινωνικές επιστήμες
- Λόγω εξειδίκευσης τους
- Συνέπειες στην εγκληματολογία
- Παραδοσιακή Εγκληματολογία με βάση εμπειρική έρευνα (δεκαετία εξήντα)
- Καινούρια Εγκληματολογία με βάση επιστημονική έρευνα (δεκαετία ενενήντα)
- Σχέση με ηθολογία και κοινωνιο-βιολογία

1η ενότητα: Κοινωνιο-βιολογική πρόκληση και εγκληματολογία

- Επιθετική παρόρμηση και επιθετική συμπεριφορά →
βάση περισσότερων επιθέσεων κατά προσώπων
- Προσβολή αξιών κάθε κοινωνίας
- Κακουργήματα, πλημελλήματα, παραβάσεις
- Ανάγκη προστασίας τους
- Δημιουργία κυρωτικών κανόνων
- Μικροί λόγοι αλλά σοβαρές επιπτώσεις

2η ενότητα: Κοινωνιολογία και ρατσισμός

- Επιστημονικές βιολογικές έρευνες
- Αφορμή η ιστορία του 19ου αιώνα
- Διαπίστωση ευγονικών και ρατσιστικών συμπερασμάτων
- Πολυγενισμός, δαρβινισμός, ανθρωπομετρικές διαστάσεις νοητικού πηλίκου και γενοκτονία εβραίων
- Εναντίωση της θεωρίας της πολιτισμικής εξέλιξης
- Εμφάνιση της στις ανθρώπινες επιστήμες

3η ενότητα: Βιολογικοί ντετερμινισμοί και ξεχωριστός χαρακτήρας του ανθρώπου

- <<Ανθρώπινο γονίδιο>>
- Δυνατότητες έμφυτες αλλά αποκτώνται με εκμάθηση
- Γενετικά προγραμματισμένη συμπεριφορά - δημιουργική συμπεριφορά
- Δημιουργική μέσω της εκμάθησης
- Πολιτισμική εξέλιξη ανθρώπου με βάση γενετική κληρονομιά
- Πολιτισμική κληρονομιά με παραδόσεις
- Εναλλακτικές επιλογές
- Δυνατότητα ανθρώπινου εγκεφάλου
- Γενετική δυσμορφία (εξαίρεση)
- Νευρολογική διευθέτηση εγκεφάλου

4η ενότητα: Ο εγκέφαλος του ανθρώπου

- Διαφορές ανθρώπων και ζώων
- Κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός
- Πολύπλοκη αλληλενέργεια βιολογικού και κοινωνικού πολιτισμού
- Κυρίως κατά την εφηβεία
- Συμπεριφορά ανθρώπου καθορίζεται από εγκέφαλο
- Γενετικοί παράγοντες
- Παράγοντες περιβάλλοντος (τροφή, θερμοκρασία κ.α.)

Δεύτερο μάθημα: *Ανθρωπολογικές θεωρίες απαγορεύσεων*

Από το φυσικό έγκλημα κατά την εποχή του Homo Sapiens στην εγκληματικότητα

1η ενότητα: Εγκληματολογικές συνέπειες της ανθρωπολογίας στον ορισμό της εγκληματολογίας

- Ορισμός εγκληματολογίας (κοινωνική επιστήμη): συμπεριφορά και κοινωνική αντίδραση
- Ερμηνεία συμπεριφορών με βάση ανθρώπινες επιστήμες
- Σημείο έναρξης: αμφισβήτηση ως προς διάκριση συμπεριφορών (φυσιολογικές, παρεκκλίνουσες και εγκληματικές)
- Κοινωνική αντίδραση →

Δικαστική (δίκαιο και νόμοι) και κοινωνικό έλεγχο (προσαρμοστικότητα και μη)

- Εγκληματολογία: μελέτη εγκληματικής συμπεριφοράς, όπου καταλήγει η κοινωνική/παρεκκλίνουσα και μελέτη της κύρωσης, όπου καταλήγει ο κοινωνικός/δικαστικός έλεγχος

2η ενότητα: Εμπειρική ψυχολογία: όρια και κυρώσεις

- Όρια, για να μην καταπατούνται απαγορεύσεις και επιβάλλονται κυρώσεις
- Τιμωρητικές κυρώσεις: θετικές για εκμάθηση κανόνων κοινωνικής προσαρμογής
- Ψυχολογία εκμάθησης
- Μεταξύ γενετικής κληρονομιάς και κοινωνικού ελέγχου
- Αβεβαιότητα
- Ποινικές κυρώσεις: προληπτικές ή θεραπευτικές συνέπειες

3η ενότητα: Κοινωνικός έλεγχος

- Κοινωνιολογική προσέγγιση
- Λογική αμοιβαιότητα σχέσεων
- 4 μηχανισμοί
- Αποδοχή και τήρηση κανόνων
- Αυτορύθμιση συμπεριφοράς → κλειδί
- 4 μεταβλητές συμπεριφοράς
- Διαφορετικές ανά γεωγραφικό και πολιτισμικό χώρο
- Τοπική και χρονική εξέλιξη πολιτισμών και συμπεριφορών

4η ενότητα: Η παράδοση

- Ανομοιογενής
- Σύνολο χαρακτηριστικών γνωρισμάτων
- Υπεροχή ενός
- Εξέλιξη και αλληλεπίδραση
- Συνέχεια διαδοχικών αλλαγών της ιστορίας
- Παγίωση κοινωνικών και πολιτισμικών δομών

5η ενότητα: Δίκαιο και Έγκλημα   6η ενότητα: Δίκαιο και Κράτος

- Δίκαιο → ποινικές κυρώσεις
- Έγκλημα → πράξη αισχρή και κατακριτέα
- Το Δίκαιο αποδοκιμάζει το Έγκλημα

- 4 τύποι κοινωνιών
    ↓   ↓
Παραδοσιακές(3) σύγχρονες(1)
- Κράτος → πολύπλοκη πολιτική οργάνωση
- Δίκαιο μελετάει κοινωνικές σχέσεις
- Περισσότερο απομακρυσμένες, διαφορές
- Περισσότερη εμπιστοσύνη στο Δίκαιο για επίλυση

7η ενότητα: Κοινωνιολογία νομικής τάξης

- Εμφάνιση νέου επιστημονικού κλάδου
- Νομική λογική $\neq$ κοινωνική λογική
- Αρχή κανόνα δικαίου (αφηρημένη)
- Αναγνώριση δραστών
- Εντοπισμός σχέσεων μεταξύ τους
- Ξεχωριστή εξέταση περιπτώσεων
- Νομικό (εξέταση με κανόνες δικαίου) υπόδειγμα
- Κοινωνιολογικό (εξέταση με κοινωνικές δομές) υπόδειγμα
- Πολλές διαφορές
- Συνδυασμός απαραίτητος

Συμπέρασμα 2ου μαθήματος

- Εμφάνιση συγκριτικής εγκληματολογίας
- Διαπίστωση διαφορών μεταξύ επιστημών
- Ρόλος αποφασιστικός και σημαντικός
- Δικαίου και Κοινωνικού ελέγχου
- Περιορισμός ελευθερίας
- Κατανόηση κανονικότητας, παρέκκλισης και εγκληματικότητας

Τρίτο μάθημα :

Αναζήτηση της σύγχρονης αντίληψης, αποκλεισμών, εγκληματικοτήτων και παρεκκλίσεων

1η ενότητα: *Εγκληματολογία του χθες και του σήμερα*

- 4 προσεγγίσεις
  1. Εγκληματική προσωπικότητα
  2. Τόνος στην εγκληματογόνο κοινωνία
  3. Αλληλεπιδραστική άποψη
  4. Ψυματολογικός πόλος
- Συνύπαρξη
- Σημαντικές κοινωνικές και δικαστικές μεταρρυθμίσεις

2η ενότητα: Συγκριτική Εγκληματολογία και κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον

- Διάκριση και ταξινόμηση σύγχρονων κοινωνιών
- Κοινωνική και οικονομική δομή τους
  1. Βιομηχανικές κοινωνίες
  2. Σοσιαλιστικές κοινωνίες
  3. Μία από τις παραπάνω συνδεδεμένη με παραδοσιακές αγροτικές κοινωνίες
- Εξάρτηση από πολιτισμό
- Με έμφαση στην ομοιογένεια κάθε κοινωνίας
  1. Απόλυτα ομοιογενείς
  2. Εν μέρει ομοιογενείς
  3. Ανομοιογενείς
- Διαφορετικός ρόλος εγκληματολογίας

3η ενότητα: Τύποι κοινωνιών και Δίκαιο

4η ενότητα: Οικουμενική αποστολή Εγκληματολογίας και Ποινικής Δικαιοσύνης

1. Απόλυτα ομοιογενείς: ξεχωριστό πεδίο θεσμών και είναι των σοσιαλιστικών κοινωνιών
  2. Εν μέρει ομοιογενείς: αυτόνομο και ξεχωριστό πεδίο θεσμών
  3. Ανομοιογενείς: όχι αυτόνομο και ξεχωριστό πεδίο θεσμών
- Δίκαιο → διάκριση εξουσιών (νομοθετική, δικαστική, εκτελεστική)
  - Μόνο εν μέρει ομοιογενείς κοινωνίες
  - Εγκληματολογία:
    1. Ανάπτυξη και συνεχή συσσώρευση γνώσης (θετικός προσανατολισμός)
    2. Πραγματική εξασφάλιση ευθυνών και ελευθεριών που υπόκεινται σε δίκη (ρυθμιστικός προσανατολισμός)

5η ενότητα: Η ανάπτυξη των γνώσεων

6η ενότητα: Ρυθμιστική αποστολή Εγκληματολογίας

- 3 πεδία έρευνας
  1. Πρόσωπο
  2. Ομάδες και οργανώσεις
  3. Χώρος και κατοικία
- Ανάγκη αλληλεξάρτησης νομικού και κοινωνικού συστήματος
- Καθιέρωση τιμωρητικών μέτρων και όχι στερητικών ελευθερίας
- Δικονομικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις
- Ανάλυση ευθυνών: θυμάτων, εγκληματιών, μελών διοίκησης δικαιοσύνης και όλων των ανθρώπων'
- Προστασία δημοκρατικών θεσμών και δικαιωμάτων ανθρώπου
- Κοινωνική και νομική τάξη για προστασία αξιών

Συμπέρασμα 3ου μαθήματος:

- Αποστολή εγκληματολογίας → επιστημονική έρευνα
- Προστασία αξιών, ελευθεριών και ευθυνών
- Έλλειψη απαραίτητων πόρων

Τέταρτο μάθημα:

Έγκλημα και Δικαιοσύνη κατά το έτος 2000

1η ενότητα: Μερικές υποθέσεις πάνω στην αυριανή κοινωνία

- Διάπλαση ζωής και κοινωνικών σχέσεων
- 4 κύριες δυνάμεις
  1. Τεχνολογία
  2. Ασυγκράτητη, εξισωτική επιθυμία
  3. Γνώση
  4. Πρόσωπο, ανθρώπινη ύπαρξη
- Τεράστια επιστημονική πρόοδος
- Attali Jacques (1990): νομάδα

2η ενότητα: Εγκληματικότητα του έτους 2000

3η ενότητα: Μερικές προβολές

- Ίδιες δυνάμεις διαπλάσσουν και εγκληματικότητα
- Παραδοσιακή τάση εγκληματικότητας
- Χάσμα εμφανούς και αφανούς εγκληματικότητας
- Μέγεθος πόλεων → ποσοστό εγκληματικότητας και θυματοποίησης
- Δεσμός δημοκρατικής δομής και εγκληματογόνου κοινωνίας
- Ποσοστά περισσότερων επιρρεπών σε εγκληματικές πράξεις
- Κατώτερα κοινωνικά ή πολιτισμικά στρώματα (μειονεκτούσες οικογένειες)

4η ενότητα: Η εγκληματική <<υπό - τάξη>>

5η ενότητα: Τα ναρκωτικά

- Μεταμοντέρνα κοινωνία
- Αρχικά στις ΗΠΑ
- Σε έγχρωμες μειονότητες
- Ξεπέραση ορίων κοινωνικής ισορροπίας
- Έλλειψη ποιότητας ζωής

- Άρρηκτα δεμένο φαινόμενο με τις κοινωνίες <<υπό - τάξη>>
- Αύξηση παράνομης χρήσης
- Κύρια αιτία υπερπλήρωσης φυλακών και δικαστηρίων
- Μηχανισμός κοινωνικής προστασίας
- Πολλές επιπτώσεις (υγεία)

6η ενότητα: *Καινούρια εγκλήματα στον ορίζοντα: Συνάντηση παλαιού με καινούριο*

7η ενότητα: *Τι λέει η εγκληματολογία;*

- Νέοι τομείς δραστηριότητας (π.χ. βιο-τεχνολογία)
- Παράνομες δραστηριότητες
- Παραδοσιακή εγκληματικότητα → φυσική κλίση ανθρώπου προς έγκλημα
- Κοινωνικός έλεγχος για σταθεροποίηση και υποχώρηση
- Καινούρια εγκληματικότητα → νέα εγκλήματα (π.χ. ναρκωτικά)

- Εγκληματικότητα, έγκλημα, εγκληματίας
- Ουσία εγκλήματος : η κοινωνική διαμόρφωση
- Διαπίστωση διαφορών νομικού - εγκληματολόγου
- Μεριμνά για κατανόηση εγκλήματος

8η ενότητα: Περί εγκληματικού φαινομένου: τυπολογίες

9η ενότητα: Τα όρια του δικαίου

10η ενότητα: Τα όρια μεταρρύθμισης δικαίου

- Άνθρωπος → πράξη → έγκλημα → εγκληματικό φαινόμενο
- Ένοχος , μέσω μομφής της ποινικής κύρωσης
- Στάδια εγκληματικών σταδιοδρομιών

- Κυριαρχία δικαίου και δικαιοσύνης
- Πρόθεση σύνταξης νέου ποινικού κώδικα
- Γαλλία από Υπουργό Δικαιοσύνης (1974)
- Επιτροπή Ποινικής Δικαιοσύνης και δικαιωμάτων ανθρώπου (1990)

- Πολλές αποτυχημένες απόπειρες
- Τόλμη στην επιστήμη και στη πολιτική → σοβαρό λάθος

11η ενότητα: Περί μερικών διλημμάτων στην αντεγκληματική πολιτική

- Πολλά συστήματα αντεγκληματικής πολιτικής σε κρίση
- Εξάιρεση: Ιαπωνία και Ελβετία
- Ραγδαία αύξηση εγκληματικότητας
- Marc Ancel → παρατηρητική επιστήμη
- "Το έγκλημα προσβάλλει την κοινωνία στην καρδιά της"
- Διατύπωση πολλών διλημμάτων

12η ενότητα: Τα δικαιώματα του ανθρώπου και η αντεγκληματική πολιτική

- Νομική και δικαστική αναγνώριση δικαιωμάτων του ανθρώπου
- Εξαιρετικά αναγκαία η υπεράσπιση του ποινικού δικαίου
- Σήμερα, εχθρός ανθρώπου ➡ νέες τεχνολογίες
- 2ος δυνητικός εχθρός ➡ ωφελμιστική φιλοσοφία χωρίς όρια
- Προβλέψεις για έτος 2000
- Παγκοσμιοποίηση οικονομίας
- Αντεγκληματική πολιτική απέναντι στην παραδοσιακή εγκληματολογία
- Ενίσχυση ρόλου ιδιωτικού τομέα
- Εναλλακτικές λύσεις ποινικής αντιμετώπισης
- Νέες προκλήσεις
- Νέα μέτρα

ΤΕΛΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

**ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ**

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΑΝΙ ΓΚΡΙΣΕΛΑ ,
ΔΕΥΤΕΡΟΕΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ ΔΠΘ,
ΜΕΛΟΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**
